

« Καλλιότη παιδεία πρὸς ἀληθινὸν βίον ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς
τῆς πραγματικῆς ἱστορίας περιγραφὴν ἐμπειρία,
μόνη γὰρ αὕτη χωρὶς βλάβης ἀπὸ παλιῶς καιροῦ καὶ
περιστάσεως, κριτὰς ἀληθινὸς ὑποκτελεῖ τοῦ βελ-
τιόνος »

Πολύβιος

ΚΑΛΟΝ καὶ ὠφέλιμον θὰ ἦτο ἐὰν
τόσοι νέοι ποὺ χάνονται γρά-
φοντες ἄθλια στιχουργήματα,
διὰ τὰ ὁποῖα τὸ μέλλον δὲν
τοῖς ἐπιφυλάσσει τὴν παραμι-
κρὰν δόξαν, κατεγίνοντο νὰ ἐρευνῶν, ν' ἀνευρί-
σκουν, νὰ ἐξετάζουν ὅλα τὰ παλαιὰ βιβλία καὶ
τὰ χειρόγραφα τὰ ὁποῖα θὰ ὑπάρχουν εἰς τὰς
ἐπαρχίας των παρερριμένα καὶ ἀγνωστα καὶ τὰ
ὁποῖα ἀτυχῶς καθ' ἡμέραν χάνονται πρὸς βλά-
βην τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας. Ἄς σπεύσουν νὰ
διασώσουν πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ διαλευκανθῇ τὰ
ἀγνωστα μέρη τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας, πᾶν
ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐλληνικὴν ζωὴν κατὰ τοὺς ποι-
κίλους κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας καὶ
δράσεως. Εἶναι καλὸν νὰ διασώζωμεν καὶ τὸ ἐ-
λάχιστον μνημεῖον τῆς ἐκλιπούσης ὑπάρξεως
διότι δι' αὐτοῦ δύναται νὰ διαφωτισθῇ σπου-
δαία καὶ σημαντικὴ λεπτομέρεια τοῦ δημοσίου
καὶ ἰδιωτικοῦ ἡμῶν βίου.

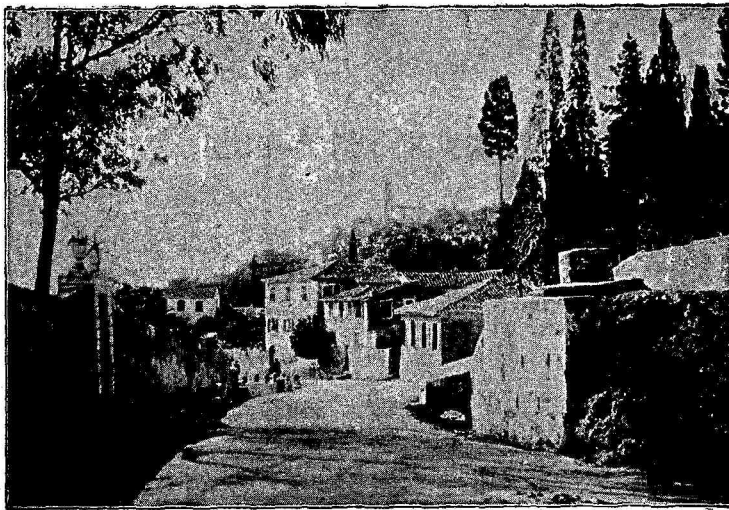
Ἡ ἐπακριβὴς τοῦ παρελθόντος μελέτη καὶ
ἡ ἐπιμελὴς καὶ εὐσυνειδήτης ἔρευνα τῶν ἀρχαι-
φυλακείων ἀποτελεῖ δι' ἐν ἑθνὸς ὑπερήφανον καὶ
φιλότιμον ὄχι μόνον ἔνδειξιν τῆς προγονικῆς εὐ-
κλείας, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμον διδασκαλίαν διὰ τὸ
μέλλον, διότι κατὰ τὸν Δημοσθένη « καὶ τὸ χεί-
ριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τρυφὴ πρὸς τὰ
μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει ».

Ἡ Κέρκυρα ἐγέννησε διαπρεπεῖς ἱστορικούς.
Ὁ Ἀνδρέας Μουσπεξιδῆς εἶναι ὁ πρῶτος ὅστις
κατέγινε σοβαρῶς εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ διὰ τοῦ
« Ἑλληνισμῶν » ἔδωκε τὰς βάσεις τῶν με-
σαιωνικῶν μελετῶν ἐν Ἑλλάδι. Σοβαροὶ καὶ ἐπι-
κρινεῖς ἱστορικοὶ ἦσαν καὶ ὁ Ἰωάννης Βωμανὸς
καὶ ὁ Φρεδερίκος Ἀλβάνος. Ὁ θάνατος τῶν τριῶν
τοῦτων ἦτο μίᾳ ἀπώλεια διὰ τὴν ἐπτανησιακὴν
ἱστορίαν. Ἀλλὰ ἡ Κέρκυρα ἔχει καὶ ἄλλους
διαπρεπεῖς ἱστορικούς, οἱ ὅποιοι ἐργάζονται ἀνε-
δύτως ὅπως ἐπιχρᾶσιν ἐπιστημονικὸν φῶς εἰς
ἐποχὰς καὶ γεγονότα. Ὁ Σπυρίδων Λάμπρος
πρὶν καταγῆναι εἰς μελέτας γενικωτέρου ἐνδιαφέ-
ροντος ἔγραψε μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν τὰ « Κερ-
κυραϊκά ». Πρῶτος ἐρχεται ὁ Μάρκος Θεοτόκης,

ὁ εὐγενὴς οὗτος γόνος ἀριστοκρατικοῦ οἴκου. Ὁ
Θεοτόκης ἔγραψεν ἀξιολόγους ἱστορικοὺς μελέτας,
περὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια ἐν
Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀνάσκειν τοῦ ἔργου τοῦ Παύ-
λου Λάμπρου περὶ νομισμάτων καὶ μεταλλίων
τῆς Ἑπτανήσου. Ὁ Θεοτόκης διέσωσε καὶ ἐ-
κτακτοποίησε τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἰονίου Πολιτείας
τοῦ ὁποῖου εἶναι καὶ ἐπίτιμος ἑφορος. Τώρα κα-
ταγίνεται νὰ γράψῃ περὶ τῆς ἐν γένει δράσεως
τοῦ Καποδίστρια ἐν Ἑπτανήσῳ. Ὁ Θεοτόκης
παρ' ὅλην τὴν εὐγενὴς ὀνομαίαν του καταγινόμε-
νος εἰς ἔργα ὠφέλιμα διὰ τὴν πατρίδα ἱστορίαν.
Ἡ αἰγλή τοῦ ὀνόματός του καταυγάζεται καὶ
ἐκ τῆς αἰγλῆς τῆς ἀτομικῆς του ἀξίας.

Ἄλλος ἐπιφανὴς ἱστοριοδίφης εἶναι ὁ Λαυ-
ρέντιος Βροκίνης, ὁ ὁποῖος ἐπέδθη εἰς ἐρεῖνας
ἐν πᾶν ἀρχαιοφυλακείᾳ Κερκύρας πρὸς περισυλ-
λογὴν πολυάριθμων πληροφωρῶν διὰ τὰς βιογρα-
φίας διαπρεπῶν Κερκυραίων. Ἐδημοσίευσεν πλη-
θος μελετῶν καὶ ἱστορικῶν μονογραφιῶν μεταξὺ
τῶν ὁποίων κατέχουσι πρωτεύουσαν θέσιν τὰ
βιογραφικὰ σχεδάρια τῶν ἐν τοῖς γράμμασιν,
ὥραιαις τέχναις καὶ ἄλλοις κλάδοις τοῦ κοι-
νωνικοῦ βίου διαπρεψάντων Κερκυραίων ἀπὸ τῶν
μέσων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μέχρι
τῶν ἀρχῶν τῆς ἐκείνου αἰτίας. Ἡ ἐργασία τοῦ ἀ-
καταπαύητου τούτου λογιῶν εἶναι πολυτιμωτάτη
συμβολὴ εἰς τὴν πλουσίαν, πολυειδῆ καὶ ἀνεκ-
μετάλλαντον ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου, ὁμοιάζει
μὲ πῆλιν πολύχρυσον καὶ πολύχρυσον γλυφίδα
μερικῶν τροπικῶν μερῶν, πῶς εἶναι πλουσία.
Ἡ Κέρκυρα ἐγέννησε καὶ τὸν Σπυρίδωνα Δε-
βιάζην τὸν ὁποῖον ἡ Ζάκυνθος ἔχει ὅλα τὰ δι-
καιώματα νὰ διαμφισβητήσῃ. Ὁ Δεβιάζης ὁ-
μιεῖται μὲ φωνὴν τὴν ὅποιαν πρὶν ἀκμάνει, πρὶν
βλαστήσῃ καὶ πρὶν πελαγορρήσῃ καρπὸς μετε-
φυτεῖται ἀπὸ τῆς πατρικῆς γῆς εἰς ἄλλο ἔδα-
φος. Ἀν ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ ὁ Δεβιάζης ἐν
Ζακύνθῳ ὅμως εἰργάσθη, ἐδῶ ἠντλήσας τὴν ὕλην
τῆς ἱστορικῆς του παραγωγῆς. Ὁ Δεβιάζης εἶ-
ναι ἕνας ἐκ τῶν ἀλλήλων ἐκείνων ἀνθρώπων ποὺ
ἔχουν προτερήματα χωρὶς ἐλαττώματα. Περὶ
τῆς ἱστορικῆς του ἐργασίας ἐγράψαμεν ἄλλοτε. ¹⁾

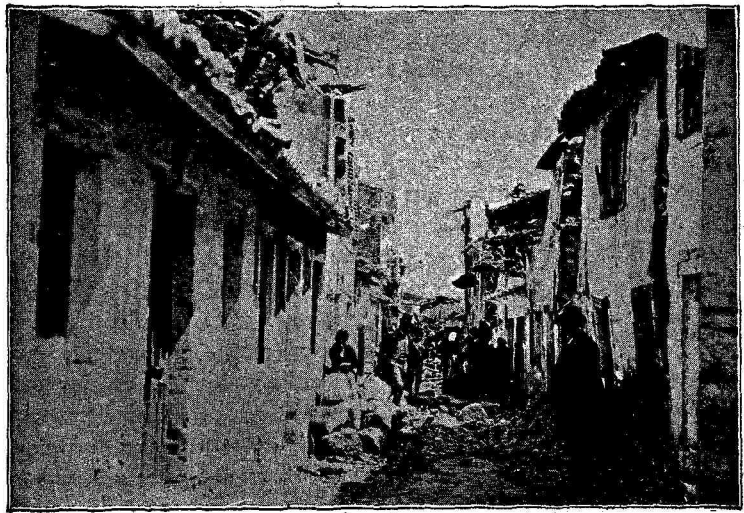
1) Βλέπε: Διακοσμήτην ἔτος γ', σελ. 174.

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Ὁδὸς Φιλικῶν.

Τὸ Νεκροταφεῖον τῶν Ἀγγλων.

Ὁδὸς Ὑφαντουργείων.

Ἡ Ζάκυνθος ἐγέννησεν ὄχι ὀλιγώτερον τῆς Κερκύρας ἐνδόξους ἱστορικούς. Ὁ Παναγιώτης Χιώτης μὲ τὴν ἐπτάτομον ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου, ὁ Ἐρμᾶνος Λούντζης μὲ τὰ συγγράμματα τοῦ περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ τῶν Ἑνετῶν (*Storia delle isole Jonie sotto il reggimento dei repubblicani καὶ Della Repubblica settinsulare*), ὁ Νικόλαος Κατραμῆς μὲ τὰ φιλολογικὰ ἀνάλεκτα τῆς νήσου Ζακύνθου καὶ ἄλλας ἱστορικὰς τοῦ μελέτας, ἀπεθνήσκοντες ἄφησαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὰ ἱστορικά των ἔργα, ἐντιμὸν μαυσωλεῖον τοῦ ὀνόματός των. Ὁ θάνατος ὅμως τούτων δὲν ἀφῆρσεν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον τοὺς τιμίους σκαπανεῖς τῆς ἱστορίας. Ὁ Λεωνίδας Ζώης ἀδιακόπως ἐργάζεται καὶ τακτοποιεῖ τὸ πολυτιμὸν ἀρχαιοφυλακεῖον Ζακύνθου. Ὁ Ζώης εἶναι δημιουργήμα τῆς ἐπιμόνου ἐργασίας τοῦ. Μολονότι ἐγεννήθη πτωχὸς καὶ ἀπὸ ταπεινὴν οἰκονόμιαν κατώρθωσε διὰ τῆς ἐντίμου ὁδοῦ τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος. Ἐγραψέ πολλὰς

μελέτας καὶ μονογραφίας περὶ τῆς νήσου Ζακύνθου. Ἀξιωμακνύμενα ἐκ τῶν πολλῶν ἔργων τοῦ εἶναι αἱ ἐν Ζακύνθῳ μιναι, ἡ στατιστικὴ τῆς νήσου Ζακύνθου καὶ περὶ τῶν ἐν Ζακύνθῳ σεισμῶν. Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἔργον τοῦ εἶναι τὸ Ζακυνθινὸν λεξιλόγιον τὸ ὁποῖον δημοσιεύει τμηματικῶς εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ «αἱ Μαῦσαι». Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀντώνιος Μπισκίνης εἶναι φίλεργος συλλέκτης τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τῆς νήσου Ζακύνθου. Ὁ Μπισκίνης εἶναι ἓνας μετριοφρονέστατος δημοδιδάσκαλος χωρίου, ἡ σοβρὰ ἐργασία τοῦ ὅμως θὰ εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἐξέδωκε χάρτην τῆς Ζακύνθου ἔγραψεν ἀκριβῆ πίνακα τῶν ἀποστάσεων τῆς νήσου τὸν ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ὁ αὐστριακὸς ἀρχιδούξ Λουδοβίκος Σαλβατέρ εἰς τὸ ἔρτι ἐκδοθὲν περὶ Ζακύνθου πολυτελέστατον βιβλίον τοῦ.

Καὶ εἰς τὴν Κεφαλληνίαν δὲν ἔλειψαν οἱ φιλόπονοι ἱστορικοὶ οἱ διαφωτίζοντες διὰ τῶν ἔργων των τὴν ὁμίχλην τῶν περασμένων χρόνων. Μετὰ τὸν Μαρίνον Πινιατόρον καὶ τὸν Ἰωάννην Λοθέρδον ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος διακρίνε-

ται διὰ τὸν πλοῦτον τῶν εἰδήσεων καὶ ὁ ἄλλος διὰ τὴν ὀρθοφροσύνην μεθ' ἧς κρίνει τὰ πράγματα, ἀνεφάνησαν ὁ Γεράσιμος Μαυρογιάννης καὶ ὁ Ἡλίας Τσιτσέλης. Ὁ Μαυρογιάννης ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ ζωγραφικὴν. Ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα ὡς βουλευτὴς καὶ ὡς πρόξενος. Ἐγραψεν ὠραίους στίχους καὶ μετέφρασε ποιήματα τοῦ Θεοκρίτου. Ἐκ τῶν πειρημάτων εἶναι γνωστὸν, καὶ ἐδημοσιεύθη μάλιστα εἰς ἀναγνωσματάρια τῶν δημοτικῶν σχολείων, ὁ Ναύτης τοῦ Ἰονίου, ὠραῖον στιχούργημα ἀρχόμενον:

*Στὴ μέση τοῦ πελάγου μέσ τὰ κύματα,
ἀνάμεσα Σχινάρι καὶ Κεφαλλονιά,
καράβι πλουμισμένον ἐταξείδευε...*

Ἐγραψε περὶ βυζαντινῆς τέχνης καὶ βυζαντινῶν καλλιτεχνῶν καὶ ἄλλας καλλιτεχνικὰς πραγματείας. Τὸ σπουδαιότερον ὅμως τῶν ἔργων του εἶναι ἡ ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1799 καὶ λήγουσα τῇ 1815. Ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι ἔργον πολύτιμον. Ὁ Μαυρογιάννης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐντίμους ἐκείνους ἱστορικοὺς ποῦ ὑπεράνω πάντος ἄλλου θέτουν τὴν ἀλήθειαν. Τεῖαυτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἀποστολὴ τοῦ ἱστορικοῦ. Νὰ ἀνερευνᾷ παντοῦ, νὰ φέρῃ εἰς φῶς τὴν ἀλήθειαν ὅπου καὶ ἂν τὴν εὕρῃ, τὰ συμπεράσματά του νὰ εἶναι πάντοτε βέβαια καὶ ὀρθὰ καὶ αἱ κρίσεις του ἀμερόληπτοι. Ὁ Ἡλίας Τσιτσέλης κατὰ καιροὺς ἐδημοσίευσε, εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ φυλλάδια,

Π. Ματθιοπούλου

Παρισινή

πλείστας λαογραφικὰς μελέτας καὶ ἱστορικὰς πραγματείας. Ἐγραψε καὶ στίχους. Διηρέυνησε τὰ ἥθη, ἔθιμα καὶ τοπωνυμίας. Συνέλεξε πλείστην λαογραφικὴν ὕλην καὶ οὕτω ἐκ τῶν μελετῶν, ἐρευνῶν καὶ ἐρανισμάτων ἐξεπόνησε τρίτομον ἔργον δι' οὗ καταδεικνύει τὴν πολιτικὴν, κοινωνικὴν καὶ διανοητικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἐν γένει δρασίαν τῶν Κεφαλλήνων. Τοῦ ἔργου τούτου ἐξεδόθη μόνον ὁ πρῶτος τόμος περιλαμβάνων βιογραφίας Κεφαλλήνων, ἱστορίας οἰκογενειῶν τῆς Κεφαλληνίας καὶ δημοσιεύματα Κεφαλλήνων ἀνά. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Τσιτσέλη διαφαίνεται ἡ ἀκριβὴς τῶν γεγονότων γνῶσις, ἥτις προδίδει τὸ κύρος τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας.

Καὶ ἡ Λευκάς ἔχει τοὺς ἱστορικοὺς τῆς. Τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἄφησεν ἀποθνήσκων ὁ Δημήτριος Πετριτσόπουλος, ἰταλιστὶ γεγραμμένα, δὲν εἶναι βεβαίως μεγάλης ἀξίας. Οὐδὲ ἀκρίβεια τὰ διακρίνει, οὔτε πλούτος εἰδήσεων. Εἶναι ἔργα μέτρια ὅπως δῆποτε καὶ ἀτελῆ. Ὁ Σπυρίδων Βλαντῆς ὅμως ὅστις καταγίνεται εἰς μελέτας περὶ τῆς Λευκάδος εἶναι εὐσυνειδήτος ἱστορικός. Ἐγραψεν ἀξιόλογον ἱστορικὴν πραγματείαν «ἡ Λευκάς ὑπὸ τοὺς Φράγκους, τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἑνετοὺς» (1204 - 1797). Τὸ ἔργον τοῦτο διακρίνεται διὰ τὴν ἀκρίβειαν, εἶναι μία εὐσυνειδήτος καὶ ἐπιμελὴς περισυλλογὴ ἱστορικῶν γεγονότων. Διὰ μιᾶς συστηματικῆς συναρμολογῆς ὁ Βλαντῆς κατορθώνει τὴν παράστασιν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως τῆς Λευκάδος κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

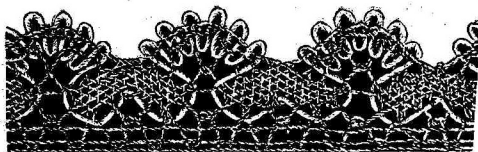
Δυσχερὲς καὶ πολὺμυχθον εἶναι τὸ ἔργον τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν καὶ συλλογῶν τῆς ἱστορικῆς ὕλης.

Ὁ Κερκυραῖος Ἀνδρέας Μουστοξύδης καὶ οἱ Ζακύνθιοι Ἐρμᾶνος Λούντζης καὶ Παναγιώτης Χιώτης ἔρριψαν τὰς βάσεις τῆς ἐπτανήσιακῆς ἱστορίας. Ἐπὶ τὰ ἔχνη τούτων βαδίζουν φιλοτί-ἐκείνοι περὶ τῶν ὁποίων ἀνωτέρω ὁμιλήσαμεν. Ζοῦν ταπεινοί, ἐργάζονται μὲ μετριοφροσύνην καὶ δὲν φιλοδοξοῦν ἄλλο τι εἰμὴ μόνον νὰ διαλευκάνουν τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος των. Ἐγὼ πάντοτε ἐκτιμῶ καὶ σέβομαι τὴν σοβαρὰν ἐργασίαν, τὴν ἀθροῦτως γινουμένην, τὴν ἐντιμὴν ἐργασίαν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι χωρὶς πάταγον καὶ φωνασκίας βαδίζουν πρὸς ἓνα σκοπὸν, πρὸς ἓν ἔρμα, μὲ ὕψηλὰ τὸ μέτωπον, μὲ ἀσπίλον τὴν ψυχὴν, μὲ λευκὰς τὰς χεῖρας. Τὸ ἀκηλίδωτον ὄνομα τῶν ἀνθρώπων τούτων προσεπάθησα νὰ φέρω εἰς φῶς, νὰ τὸ ἀποσύρω ἀπὸ τὴν μετριόφρονα σιγὴν καὶ νὰ παρουσιάσω εἰς τὸ κοινὸν τὴν πολὺτιμον ἐργασίαν των.

Δὲν εἶναι μόνον ὠφέλιμον νὰ καταγίνεται κανεὶς εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ, καθὼς εἶπεν ὁ Ὀβίδιος:

Et pius est patriae facta refere labor.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΦΟΣ

★ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΩΗ ★

Η ΟΠΕΡΕΤΤΑ

ΒΡΟΧΗ καὶ μάλιστα ἡ ἀθηναϊκὴ βροχὴ ἔχει μίαν μουσικὴν ἐνίστη, ἡ ὁποία ἂν δὲν πλησιάζει τὸ ἀπρόσιτον κάλλος τῶν βαγνερειῶν συνθέσεων, δὲν ὑστερεῖ ὅμως οὔτε εἰς τὴν γλυκύτητα οὔτε εἰς τὸ αἶσθημα.

Ὅταν πίπτει ἄργα ἄργα καὶ αἱ χονδραὶ σταγόνες τῆς χοροπηδοῦν ἐπάνω εἰς τοὺς θαμβοὺς φεγγίτας ἡ ἀτμοσφαῖρα πλημμυρεῖ ἀπὸ μουσικοὺς τόνους.

Τὸ ψυχάλισμα εἶναι ἡ εἰσαγωγή, ἡ ναυουριστικὴ καὶ ὑπερεχειλιζούσα ἀπὸ λυρικῶν πάθος εἰσαγωγή. Καὶ ἔπειτα ἀρχίζει ἡ γλυκυτάτη καὶ παθητικὴ καντсионέττα ἐπάνω εἰς τὰ θολὰ τζάμια τῶν παραθυρίων, τοὺς μεγάλους φεγγίτας, τοὺς ὑελοτοὺς θόλους, τοὺς τρούλους τῶν ναῶν καὶ τὰ μαρμάρινα ἀνδρῆρα.

Μέσα εἰς μίαν μαρμαρένιαν αὐλὴν μὲ κῆπον εἰς τὸ βάθος ἡ βροχὴ ἡμπορεῖ νὰ συνθέσῃ ὀλόκληρη ὀπερέττα, ὅταν πέφτῃ ἄργα, ἄργα σὰν ἀπὸ βουρλωμένα μάτια. Ἐπάνω εἰς τὰ φύλλα τὰ χονδρὰ τῶν φύκων καὶ τῆς λατάνιες κυτῶν τῆς χαμηλῆς, τῆς στυμμένης νότες. Εἰς τὰ κρυστάλλινα γυαλιὰ τῆς σέρρας εὐρίσκει τὸ ἐπάνω *do* διὰ τὰς *declarations* τῆς πρίμας. Εἰς κημίαν μεγάλην ξεκολλημένην πλάκα παίξει σιγὰ, σιγὰ μίαν νόταν τοῦ βιολοντσέλου. Εἰς τὸ μουσαμὰ ποῦ σκεπάζει τὸν περιστερεῶνα κτυπᾷ βραδέως τὸ τύμπανον. Μὲ τὸ φλύαρον ρυάκι ποῦ σχηματίζει ἀνάμεσα εἰς τῆς ἀξάλιες καὶ τὰς πρασιάς ἀρχίζει τὸ κελάρυσμα τοῦ πλαγιαζόλου. Μὲ τοὺς γυμνωμένους κλάδους τραβᾷ τῆς δυνατὲς δοξαριῆς εἰς τὰ βρεγμένα πτερὰ τοῦ ἀνέμου. Ἀπὸ δὲ τὸν μεγάλον ὕδατοςω-λῆνα ποῦ κρημνίζεται τὸ νερὸ τῆς στέγης ἀφίνει νὰ ξεφεύγουν ἡ βαρεῖες νότες τῆς γκράν κάσσας.

Καὶ ἔτσι ἡ βροχὴ συνθέτει τὴν ὀπερέτταν τῆς μέσα εἰς τὸ φωταγωγημένον ἀπὸ φειδωτὰς ἀστραπὰς θεάτρον, τὸ δονούμενον ἀπὸ τὸ βαρὺ χειροκρότημα τῆς βροντῆς καὶ τὴν ἀγρίαν ἐπευφημίαν τοῦ κεραυνοῦ.

Καὶ ὑπάρχουν ξεχωριστὲς στιγμὲς ποῦ εὐρίσκει κανεὶς ὑπερέτεραν τὴν καταρρέουσαν μουσικὴν τῆς φθινοπωρινῆς βροχοῦλας, ἀπὸ τὰ λαβυρινθώδους ἐννοίας μουσικὰ ἀριστουργήματα ἐνὸς Μπερχόβεν.

Εἰς ἓνα χλωμὸ ἡλιοβασιλεμα δακρυσμένου ἀθηναϊκοῦ φθινοπώρου, μίαν σταγὼν μουσουργημένης βροχῆς, εἰς ρέων τόνος ἀπὸ τὴν ὑγρὰν συμφωνίαν, εἶναι πολ-λάκις γλυκύτερος ἀπὸ μίαν νόταν τοῦ Παρσιφὰλ ἢ τοῦ Ταγκόυερ.

Ἡ μουσικὴ τῆς βροχῆς δὲν ἀνήκει εἰς καμίαν σχολὴν δὲν εἶναι οὔτε τῆς θνησκούτης παλαιᾶς ἰταλικῆς μελωδίας, οὔτε τῆς νεωτέρας συμβολικῆς, τῆς γαιφώδους καὶ βθεῖας καὶ πολυταράχου γερμανικῆς. Ἐχει ἴδιον ρυθμὸν, ἴδιον χρῶμα, ἴδιον ὕψος, ἰδική-